

בס"ד, י"ז חשוון התשפ"ו

זבחים נ"ה – דיני שלמי ציבור, תודה, איל נזיר ושלמים

שאלות:

1. איזה שלמים הם שלמי ציבור?

מקור דיניהם של שלמי ציבור

הגמרא דנה במשנה הקודמת, ומבררת את המקורות לדינים המיוחדים של שלמי ציבור (כבשי עצרת).

○ המקור לשחיטה בצפון:

- **רבה בר רב חנן** מציע ללמוד בהיקש מהשעיר לחטאת שמובא יחד איתם באותו פסוק: מה חטאת בצפון, אף שלמי ציבור בצפון.
- **רבא** דוחה את ההצעה, מכיוון שחטאת בעצמה למדה את דין הצפון מעולה. זהו מקרה של "דבר הלמד בהיקש", שלמדנו שבקודשים לא חוזר ומלמד בהיקש נוסף.
- לכן, הגמרא מביאה לימוד אחר מברייתא של **רב מרי**: מהפסוק "**על עלותיכם ועל זבחי שלמיכם**" (שבו מוזכרת תקיעת החצוצרות, שנעשית רק בקורבנות ציבור ולכן מדובר על שלמי ציבור), שלומדים בהיקש ישיר מעולה: מה עולה היא קדשי קדשים ונשחטת בצפון, אף שלמי ציבור הם קדשי קדשים ונשחטים בצפון.
- **המקור לאכילה לזכרי כהונה**: אם ככה, **הגמרא שואלת**, למה נדרש ההיקש הראשון לחטאת? **ועונה**: ללמד דין אחר: מה חטאת נאכלת רק לזכרי כהונה, גם שלמי ציבור נאכלים רק לזכרי כהונה.
- **אביי** מקשה על הלימוד הזה מהיקש דומה באיל נזיר, שגם הוא מוזכר סמוך לחטאת ועולה. אם נלמד באותה דרך, נצטרך לומר שגם איל נזיר נאכל רק לזכרי כהונה, והרי אנחנו יודעים שהבעלים אוכלים אותו.
- **הגמרא מביאה מספר תירוצים**,
  - באיל נזיר יש פסוק מיוחד, "**ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל**", שממנו משתמע שרק הזרוע לכהנים, והשאר לבעלים. והגמרא ממשיכה **ומקשה**: אם ככה, לפחות את הזרוע עצמה נלמד מההיקש שתהיה נאכלת רק לזכרי כהונה?
  - על זה הגמרא **מתרצת**: הזרוע נקראת "קדש", ולא "קדשי קדשים", ולכן ההיקש לחטאת לא חל עליה.
- **הגמרא שואלת**: אם ככה, לשם מה נדרש ההיקש בין קורבנות הנזיר? **רבא מתרץ** שההיקש נדרש בכיוון ההפוך – ללמוד משלמי הנזיר לחטאת והעולה, שאם הנזיר גילח על אחד כלשהו משלושת הקורבנות, יצא ידי חובתו, ויכול לשתות יין.

2. נועם כהן קיבל בשר מקרבן תודה הוא יכול לאכול אותו בהר הבית?

משנה וגמרא: דיני תודה ואיל נזיר

המשנה עוברת לפרט את הדינים של קדשים קלים, ופותחת בקרבן תודה ואיל נזיר.

להארות: dafspoiler@gmail.com

- **שחיטה:** בכל מקום בעזרה, **מתן דם:** שתי מתנות שהן ארבע. **אכילה:** בכל העיר (ירושלים), לכל אדם, בכל מאכל, למשך יום ולילה עד חצות. **המורם מהם:** החלקים הניתנים לכהנים (חזה, שוק וכו') נאכלים באותו זמן ובאותו מקום, אך ורק לכהנים ובני ביתם.

הגדרת "מקום טהור" לאכילת קדשים קלים:

הגמרא דנה במקור לכך שהחלקים המורמים (חזה ושוק) נאכלים "בכל העיר".

- **דרשת רבי נחמיה:** הוא דורש את הפסוק מיום השמיני למילואים: "**וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר**". הוא שואל: וכי את הקורבנות הקודמים (שעירים ומנחה) אכלו במקום טמא? אלא המילה "טהור" מרמזת על מקום שהוא טהור מטומאה אחת אבל טמא מאחרת – כלומר, "מחנה ישראל" (ירושלים), שהוא טהור ממצורעים אבל טמא מזבים (שמותרים להיכנס לשם).

- **הגמרא מקשה:** אולי הכוונה ל"מחנה לויה" (הר הבית), שהוא טהור מזבים וטמא מטמאי מתים?

- **אביי מתרץ** את זה באמצעות שני פסוקים:

1. פסוק קודם אומר על המנחה "**וְאֹכְלֹתֶם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ**". המילה "**אֹתָהּ**" (שמדברת על המנחה בלבד) באה למעט, ולהוציא את החזה והשוק מ"מקום קדוש" (העזרה) אל השלב הבא – "מחנה לויה".

2. לאחר מכן, הפסוק "**בְּמָקוֹם טָהוֹר**" מוציא אותם שלב נוסף, מ"מחנה לויה" אל "מחנה ישראל" (ירושלים).

- **רבא** הציע דרך אחרת, אבל היא נדחית על ידי הגמרא, והמסקנה נשארת כדברי **אביי**.

3. ראובן שחט שלמים בלשכה שפתוחה לעזרה. הקרבן כשר?

משנה וגמרא: דיני שלמים

המשנה מפרטת את דיני קורבן שלמים, שהם קדשים קלים.

- **דיני שלמים:** זהים לאלו של תודה ואיל נזיר, למעט הבדל אחד: שזמן אכילתם הוא **שני ימים ולילה אחד**.

הגמרא דנה במקור לכך שקדשים קלים כשרים לשחיטה בכל מקום בעזרה, ולא רק בצפון.

- **הלימוד מהפסוקים:** הדין נלמד מכך שהתורה חוזרת שלוש פעמים על ביטויים דומים בהקשר של שחיטת שלמים (בבקר, בכשב ובעז): "**וְנִשְׁחַטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד**" ו"**וְנִשְׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד**". הכפילות הזו באה להכשיר את כל רוחות העזרה.

- **תנא קמא:** לומד שהצפון כשר בקל וחומר: ומה קדשי קדשים, שלא הוכשרו בשאר הרוחות, הוכשרו בצפון, קדשים קלים, שהוכשרו בשאר הרוחות, לא כל שכן שיוכשרו בצפון?

- **רבי אליעזר:** חולק, וטוען שניתן לבנות קל וחומר אחר: ומה קדשים קלים, שהוכשרו בכל הרוחות, המקום הגדול שלהם לא הוכשר לקדשי קדשים; קדשי קדשים, שלא הוכשרו אלא בצפון, לא כל שכן שלא יוכשרו קדשים קלים למקומם? הוא סובר שלא מדובר בקדושה

יתרה של הצפון, אלא בקביעת מקום ייחודי לכל סוג קורבן, ובדומה לסברא שנראה לקמן בדף נח, שלקודשי קודשים אין כ"כ מקום כי המקום שלהם דחוק. לכן, לדעתו, אחד מהפסוקים המיותרים בא כדי להכשיר את הצפון לשחיטת קדשים קלים.

○ הגמרא מסבירה שהמחלוקת היא איך לחלק את הדרשות של שלושת הפסוקים. שניהם מסכימים שפסוק אחד נדרש לעצם הדין של הפתח, ואחד להכשיר את צדדי העזרה (מה שמימין ומשמאל לפתח). המחלוקת היא על הפסוק השלישי: האם הוא בא, לשיטת **תנא קמא**, לפסול "צידי צדדים" (כמו לשכות), והצפון נלמד מקל וחומר; או שהוא בא, לשיטת **רבי אליעזר**, להכשיר את הצפון. (לשיטתו לפסול את הלשכות לא נדרש פסוק מיוחד, כי זה ברור שהן פסולות).

4. דן שחט את השלמים כשדלתות ההיכל היו סגורות. הקורבן כשר?

דין שחיטת שלמים לפני פתיחת דלתות ההיכל

הגמרא דנה בהבדל הלשוני בין הפסוק הראשון שנאמר לגבי שלמי בקר ("פֶּתַח אֶהְל מוֹעֵד") לפסוקים הבאים ("לִפְנֵי אֶהְל מוֹעֵד"), וְשׂוֹאֵלֶת מה התורה באה ללמד בשינוי הלשון.

○ **דינו של שמואל: רב יהודה בשם שמואל** אומר: שלמים שנשחטו לפני שנפתחו דלתות ההיכל – פסולים. הדין נלמד מהמילה "פֶּתַח", שמשמעה בזמן שהפתח פתוח, ולא כשהוא נעול.

○ הגמרא מביאה אמוראים נוספים שמסכימים לדין זה, ומוסיפים שבמשכן הכוונה היא לפני שהלוויים הקימו אותו או אחרי שפירקו אותו. והגמרא מבררת מקרים גבוליים:

○ דלת **מוגפת** (סגורה אבל לא נעולה) – דינה כנעולה.

○ **יולון** פרוס על הפתח – לא פוסל, כי הוא משמש רק לצניעות ונחשב כפתח פתוח.

○ **מחיצה** גבוהה מול הפתח – הגמרא דנה האם היא פוסלת את השחיטה. היא מנסה להוכיח את הדין מפתחים שונים שהכשירו מקומות מרוחקים בעזרה לשחיטת קדשים קלים, כמו ה"פשפשים" (פתחים קטנים) שהיו באולם או ה"לול" (חלון) שנקרא פרבר, מאחורי קודש הקודשים.

ובמהלך הדיון, הגמרא מבררת האם גובה הפתחים האלו היה שמונה אמות (כמו המסקנה), או שהייתה מחיצה בגובה שמונה אמות לפניהם (כפי ההבנה הראשונית). בסוף, הגמרא לא מצליחה להוכיח מהמקורות האלו האם מחיצה כזו אכן חוצצת ופוסלת.

בסוף הדף, הגמרא מתחילה לדון בסוגיה חדשה: מה גודל העזרה המדויק, שכניסה אליו בטומאה עונשה כרת.